

*Гусь Т. Й., Адзима Т. М.**

ВИХОВНА СИСТЕМА ШКОЛИ РОЗВИТКУ УСПІШНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті розглянуто питання теоретичного обґрунтування, створення, якісного функціонування та результативності інноваційної виховної системи «Школа розвитку успішної особистості».

На сучасному етапі становлення й розвитку держави перед навчальними закладами постає складне й відповідальне завдання – формування людини нового типу, інтелектуальної, творчої, ініціативної, самостійної свідомої особистості з громадянською позицією, почуттям національної гідності. Вирішення цих завдань вимагає створення нової системи виховання, яка раціонально поєднувала б зміст, форми і методи впливу на формування особистості.

Виховання в сучасній освіті розглядається як цілеспрямований, систематичний, регульований процес, спрямований на утвердження у свідомості народу національної, культурної, духовної єдності, своєї національної неповторності.

Виховна система школи – це сукупність взаємопов'язаних компонентів, складова цілісної соціально-педагогічної структури школи.

Виховна система школи – це педагогічна концепція виховання, що охоплює весь педагогічний процес, інтегруючи навчальні заняття, позаурочне життя дітей, різноманітну діяльність і спілкування, вплив соціального, предметно-естетичного середовища.

Виховна система школи – відкрита система, здатна до саморегуляції і керована, що постійно розвивається, має складну структуру і складається з компонентів, скріплених системними зв'язками [1].

Мета статті: розкрити виховну систему школи розвитку успішної особистості.

Поява в педагогіці поняття «виховна система» обумовлено впливом на теорію і практику виховання ідей системного підходу, що набули широкого поширення в сучасній науці, менеджменті й техніці.

А.С. Макаренко на зорі нової школи критикував логіку організації відокремленого навчально-виховного процесу. Не прийом, не метод, не спосіб, якими б привабливими вони не здавалися, а система є ключовим поняттям у педагогіці майбутнього.

* © Гусь Т. Й., Адзима Т. М.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Суттєво відрізняється від поширеного в педагогіці визначення виховання як цілеспрямованої передачі соціального досвіду підростаючому поколінню визначення Х.Й.Лійметса, який розглядав виховання як цілеспрямоване управління процесом розвитку особистості. Він зауважив, що важливою є функція навчального закладу, пов'язана з формуванням у школярів ціннісного ставлення до світу, культури, навколишнього середовища, з усвідомленням себе в цьому світі, з розвитком власного «Я», з пошуком свого місця серед інших людей.

Найновітнішою концепцією, яка втілює демократичні, гуманістичні ідеї стосовно формування, розвитку особистості та колективу, є цілісна сучасна теорія особистісно орієнтованого виховання, розроблена І. Д. Бехом. Це нова освітня гуманістична філософія, яка є альтернативою директивній авторитарній педагогіці. Її автор обґрунтував психолого-педагогічні умови, які є основою реалізації особистісно орієнтованого виховання шляхом створення новітніх виховних технологій. Передусім – це «формування у суб'єкта здібностей і бажання усвідомлювати себе як особистість», «культивування у вихованні цінності іншої людини», «культивування у вихованні досвіду свободи приймати особисті рішення» [2].

Очевидно, що результативність будь-яких технологій виховання залежить від чіткої постановки мети, завдань та визначення педагогічно доцільних принципів виховання.

Таким чином, виховна система закладу – спосіб життя шкільного колективу, усі компоненти якого відповідають певним цілям і забезпечують у процесі свого функціонування досягнення заданого результату, певних меж розвитку і моральних якостей особистості [3].

Керуючись законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян», Національною програмою виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Конвенцією ООН про права дитини, Концепцією національного виховання дітей та молоді у національній системі освіти, Програмою «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України» колектив Скадовської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 розробив власну програму виховної роботи «Через систему цінностей до формування ключових життєвих компетентностей». Створено виховну систему закладу «Школа розвитку успішної особистості».

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Програма спрямована на забезпечення умов для гармонійного розвитку дитини, реалізації та вдосконалення творчого потенціалу особистості, формування її загальної культури, адаптації до життя в суспільстві й створення основ для усвідомленого вибору та освоєння професії. Закладено основи технології саморозвитку та самовиховання особистості.

Підвищення результативності виховного процесу – досить актуальне питання, дієвість виховної системи закладу – показник ефективності та якості його діяльності.

Для досягнення даної мети необхідним є розв'язання наступних завдань: вивчення та аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури; аналіз головних орієнтирів в організації виховного процесу; формування концепції виховної системи «Школа розвитку успішної особистості», налагодження зв'язків з внутрішнім та зовнішнім середовищем; розробка управління виховною системою на організаційно-педагогічному, психолого-педагогічному, адміністративному рівнях; експериментальна перевірка дієвості та результативності всіх складових виховної системи через забезпечення особистісно-орієнтованого, компетентнісного підходу до формування особистості вихованця, який у результаті максимально оволодіє якостями моделі випускника «Школа розвитку успішної особистості»; а надалі пошук шляхів вдосконалення виховного процесу через діяльність виховної системи «Школа розвитку успішної особистості».

Високий рівень вихованості, культури та дисципліни, виявлення громадянської активності, самореалізація та соціалізація учнів – мета виховної роботи, яка реалізується в Скадовській загальноосвітній школі I-III ступенів №3 за авторськими проектно-цільовими програмами, які були створені заступником директора з виховної роботи Т.М. Адзимою після її участі в роботі літньої школи з громадянської освіти та виховання під патронатом відділу преси, освіти і культури Посольства США, що проходила в дитячому таборі Артек.

Пілотно було впроваджено в систему роботи проектно-цільову програму «Дитина – патріот – Батьківщина», спрямованої на військово-патріотичне виховання молоді. Успішно реалізується проектно-цільова програма «Дитина – суспільство – природа», що ставить на меті формування особистості з новим, екоцентричним типом мислення й свідомості, високим ступенем екологічної культури.

Комплексний цілеспрямований вплив на особистість у процесі її активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями, спрямований на фізичний, психічний, громадянський, соціаль-

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

ний розвиток особистості здійснюється через проектно-цільову програму з превентивного та правового виховання «Закон – суспільство – дитина». Особлива увага звертається учасниками виховного процесу на вироблення імунітету до негативних впливів соціального оточення, профілактику й корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей та молоді. Своєчасне проведення виховних заходів, акцентування уваги на профілактиці негативних явищ в учнівському середовищі. Річ у тім, що виховання повинно бути профілактичним, запобігати негативним явищам, а не очікувати їх, щоб відтак усувати їх причини.

Актуальними та новими за змістом є проектно-цільові програми «Родина – школа – дитина» і «Мораль – душа – дитина», що мають на меті формування активної життєвої позиції в учнів на основі взаємодії школи і сім'ї та розвиток моральної свідомості, моральної самосвідомості, моральних мотивів поведінки.

Новим є те, що всі ці програми є базовими напрямками діяльності всіх ланок, складових виховної системи на загальношкільному та класному рівнях. Слід зазначити, що якісне планування та творчий підхід до реалізації запланованого є одним із головних факторів успішного виховного процесу.

Виховання учнів школи здійснюється на всіх етапах навчання дітей та молоді та спрямовується на залучення їх до глибинних пластів національної культури й духовності, формування в дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів і переконань [4].

На громадянське самовизначення особистості, на виявлення, плекання й примноження особистісних духовних багатств спрямовується робота учнівських об'єднань школи. Свою діяльність вони будують на принципах демократії, гласності, співтворчості, співробітництва та співдіяльності з учителями, громадськими організаціями, державними установами. Наприклад, із соціальною службою у справах сім'ї та молоді співпрацюють волонтери школи, із Всеукраїнською дитячою організацією «Екологічна Варта» – члени шкільного осередку «Екологічна ліга», з Херсонським комітетом молодіжної організації «Нащадки Перемоги» – члени шкільної дитячої громадської організації «Нащадки Перемоги». Саме вони стали координуючими центрами виховання духовності учнів школи, їх загальнолюдської моралі, адже в сучасних умовах саме школа виступає важливим фактором виховання особистості.

Плідно працюють численні гуртки, секції, у яких виховується майже 100% учнів школи. Тут юні громадяни України мають змогу змістовно проводити дозвілля, розвивати природні

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

обдарування та здібності. Запроваджуються такі організаційні форми роботи, як мистецьке спілкування, гуртки з декоративно-прикладної, художньої та літературної творчості, конкурси й фестивалі художньої творчості, благодійні естафети й акції, творчі виставки, відвідування закладів культури, походи та екскурсії.

З метою демократизації управління школою реорганізована та активно працює система учнівського самоврядування «Шкільне містечко», головною метою якого є виховання соціально-активної, гуманістично-спрямованої особистості з глибоко усвідомленою активною позицією. Це форма демократичної побудови життя учнівського колективу.

Учнівське самоврядування має двоступеневу структуру: загальношкільна «Мерія школи» і класна, із чітким взаємозв'язком органів учнівського самоврядування, тобто перші підпорядковуються останнім, а педагогічний колектив школи здійснює консультативне педагогічне керівництво органами учнівського самоврядування обох рівнів.

Система «Школа розвитку успішної особистості» спрямована не лише на вихованця, а й на вихователя, який розуміє, що самоосвіта педагога – це провідна форма вдосконалення професійної компетентності, що полягає в засвоєнні, оновленні, поширенні й поглибленні знань, узагальненні досвіду шляхом цілеспрямованої, системної самоосвітньої роботи, спрямованої на саморозвиток та самовдосконалення особистості, задоволення власних інтересів і об'єктивних потреб освітнього закладу.

У кабінеті заступника директора з виховної роботи Т.М.Адзими створено спеціальну картотеку, яка допомагає швидко знаходити адреси матеріалів, спрямованих на вивчення наукової літератури й передового досвіду класних керівників. Важливу роль у формуванні педагогічного світогляду членів методичної комісії класних керівників відіграє взаємовідвідування виховних заходів.

Новинкою методичної роботи є те, що результат діяльності класних керівників, за колегіальним рішенням, узагальнюється у формі «Портфоліо класного керівника».

Створення та апробація виховної системи «Школа розвитку успішної особистості» Скадовської загальноосвітньої школи I-III ступенів №3 стало важелем покращення результативності виховного процесу через:

- використання бази виховних центрів шкільних музеїв Бойової слави та Історії школи. Їх інформаційно-образна насиченість не тільки збагачує учнів знаннями, а й має відчутний виховний вплив на них;
- органічне поєднання завдань, вирішуваних класними

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

колективами, з потребами довілля. Це передусім організація роботи, яка пов'язана з діяльністю шкільного осередку Всеукраїнської дитячої організації «Екологічна варта»;

- створення в класних колективах морально-психологічного клімату, поваги до знань, адже в цивілізованому суспільстві людини вигідно бути вихованою та освіченою, через участь у МАН, різноманітних освітніх конкурсах;

- розумне співвідношення між інформаційними методами впливу на учнів і залученням їх до різних видів діяльності, її висвітлення в шкільній газеті «Молодіжна хвиля»;

- своєчасне проведення заходів із профілактики негативних явищ в учнівському середовищі на основі результатів діагностичної, моніторингової діяльності соціально-психологічної служби школи;

- використання різноманітних форм і методів виховного впливу, що відповідають віку учнів та спонукають учнів до вияву активності, ініціативи й самостійності;

- створення умов для розвитку самостійності, ініціативи, самоврядування, самоосвіти та самовиховання учнів.

Виховна система Школа розвитку успішної особистості – це складна психолого-соціо-педагогічна сукупність, яка охоплює весь педагогічний процес, інтегруючи навчальні заняття, позаурочне життя дітей, різноманітну діяльність і спілкування за межами школи, вплив соціального, природного, предметно-естетичного середовища.

Головна мета виховної роботи школи – формування морально-духовної життєво компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал, створення виховного простору Школи розвитку успішної особистості через технологізацію виховного процесу та високий професіоналізм педагога.

Так, проектно-цільова програма із превентивного та правового виховання «Закон – суспільство – дитина» здійснює комплексний цілеспрямований вплив на особистість. Поспіль 8 років жодна дитина не стоїть на обліку в кримінальній міліції у справах неповнолітніх, адже педагогічний колектив спрямовує діяльність на підвищення рівня соціального виховання – впроваджує соціальне проектування виховної роботи в школі. Так колектив школи став ініціатором впровадження нової технології – форум-театр, отримав у рамках проекту «Долаючи байдужість: молодь у дії» гранд від молодіжної організації «Нова генерація» на реалізацію проекту спрямованого на створення та превентивну просвітницьку діяльність творчого об'єднання учнівської молоді «Школа соціальної компетентності: форум-театр у дії».

Школа, за підтримки служби у справах дітей та молоді

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Скадовської райдержадміністрації та громадської організації «Успішна жінка», стала пілотною щодо проведення системи тренінгових занять за програмою «КРИК».

Національній культурі, традиціям присвячено світлицю народної творчості, завідуюча – учитель української мови та літератури В.В. Мірошниченко Культурні традиції, етнос і сучасні підходи органічно сполучаються і створюють цілісне сприйняття шкільного співтовариства: учнів, учителів, батьків. Постійно діють виставки народної творчості, що відзначаються багатим колоритом культури держави.

Принцип «Батьки і вчителі – партнери» має визначне значення у справі виховання і навчання дітей у школі і сім'ї, адже на 30% має вплив школа, на 10-20% впливають позашкільні заклади, а на 50-60% – батьки. Тож ретельна просвітницька робота з батьками – це важливе завдання освітнього закладу.

Найбільш доцільна форма роботи з батьками, на думку педагогічного колективу школи, є індивідуальне педагогічне спілкування з конкретними членами родин, з відходом при цьому від традиційного монологу вчителя, а з широким використанням психолого-педагогічного консультування з питань освіти й виховання. Активно впроваджується у практику тестування батьків і дітей, проведення тренінгів, практикумів, рольових ігор, батьківських зборів у формах концертів, змагань, розважально-інтелектуальних програм.

У школі вдосконалено систему соціально-правового захисту дітей із метою дотримання їх прав, систему соціальних, правових та економічних заходів і гарантій, які спрямовані на виявлення, попередження та нейтралізацію впливу на життєдіяльність дитини негативних чинників (соціальних ризиків).

Система соціального захисту дітей включає різноманітні заходи, що проводяться вчителями, вихователями, соціальним педагогом психологом із залученням сім'ї та громадськості. Соціально-педагогічна захищеність дітей здійснюється шляхом диференціації індивідуальних планів розвитку особистості, навчальних завдань, освіти.

Школа є базовим навчальним закладом з інклюзивної освіти. 11 дітей-інвалідів, які мають значне обмеження життєдіяльності, особливі потреби в розвитку психофізичних можливостей навчаються як у класних колективах, так і за індивідуальною формою. Колектив школи вважає своїм головним обов'язком здійснювати соціальну реабілітацію дітей з обмеженими можливостями. З метою соціальної адаптації, соціалізації та самореалізації дітей-інвалідів у школі створено умови

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

включення їх в адекватні віку та стану здоров'я виховні й педагогічні процеси. Провідним компонентом роботи з даною категорією дітей є формування індивідуальності, їх соціалізація з урахуванням потенційних можливостей і потреб кожної дитини здійснюється шляхом розширення сфери спілкування, організації дозвілля, творчої ігрової діяльності, допомоги в самообслуговуванні й пересуванні, організації оздоровлення.

Учнівський колектив школи проводить волонтерську діяльність у Центрі дитячої реабілітації «Надія». Крім соціальної адаптації дітей-інвалідів учні школи збирають та передають іграшки, книги, одяг, організують свята, презентують театральні вистави, концертні програми.

Ефективне впровадження напрямків соціально-педагогічної діяльності дало можливість педагогічному колективу забезпечити оптимальні умови життєдіяльності дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей-інвалідів, дітей із багатодітних сімей та прийомних сімей.

Практика роботи школи доводить, що форми та способи життєдіяльності колективу не визначаються набором випадково відібраних і не пов'язаних між собою заходів. Добір справ справді є системним і науково обґрунтованим, під час планування педагога обов'язково мають на меті спиратися на теоретичні та технологічні розробки з питань виховання, передбачити участь вихованців і водночас визначити пріоритетним той вид діяльності, що якнайкраще має вплинути на розвиток їх особистості та забезпечить результативність.

Скадовська загальноосвітня школа I-III ступенів №93 сповнена відповідним національно-патріотичним змістом і духом. У стінах школи панує атмосфера щирого спілкування, розуміння, відповідальності за кінцевий результат навчання й виховання дітей.

Виховна система школи спрямована на відповідні аспекти: дотримання принципів виховання, визначених концептуальними засадами національної програми; організацію виховного процесу в класному колективі та з батьками на засадах проектно-педагогіки; створення програми виховання для кожного класу з урахуванням індивідуально-педагогічних можливостей класних керівників, батьків, а також результатів вивчення рівнів фізичного, соціального, психічного та духовного розвитку учнів; змістове наповнення програми виховання з урахуванням вікових особливостей учнів; задоволення базових потреб особистості вихованця: фізіологічних, у безпеці, любові та прихильності, визнанні та оцінці, в самоактуалізації.

Важливу роль відіграє використання різноманітних форм

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

і методів виховного впливу, що відповідають віку учнів. Доцільно обирати такі з них, які спонукають учнів до вияву активності, ініціативи й самостійності, у підготовці та проведенні яких вони брали б активну участь. Підвищення емоційності виховних заходів ґрунтується на таких положеннях:

- твердженні психологів, що знання засвоюються швидше й стають поглядами й переконаннями за умови, що учень до них не байдужий, що він емоційно переживає, засвоюючи їх;
- однією з рис української ментальності є емоційність.

Підготовка учнів до життя в демократичному суспільстві потребує відмови від командного стилю в ставленні до них. Школа – взірець демократизації українського суспільства, а учні за період перебування в ній набувають достатнього досвіду стосунків на демократичних засадах.

Сьогодні Скадовська загальноосвітня школа I-III ступенів №3 – сучасний навчальний заклад, який гарантує високий рівень якості освіти та виховання, відповідає потребам і умовам сучасного стану соціального розвитку України, забезпечує потреби держави та кожної особистості. Розроблено цілий комплекс заходів для того, щоб інноваційні процеси, які відбуваються в школі, були успішними.

Школа є конкурентоздатною й престижною, і це результат неперервного розвитку і творчого пошуку прогресивних технологій, методик зростання професіоналізму на педагогічному та управлінському рівні.

У Скадовській загальноосвітній школі I-III ступенів №3 побудована й успішно функціонує виховна система гуманістичного характеру «Школа розвитку успішної особистості», яка охоплює всі сфери шкільного життя, весь навчально-виховний процес, де в центрі стоїть особистість учня з її інтелектуальним, фізичним і творчим потенціалом. Виховний процес має ознаки інноваційності, проєктивності та гарантує позитивний кінцевий результат.

Таким чином, виховна система школи розвитку успішної особистості це – цілісне динамічне формування, яке має підсистеми (урочну та позаурочну), володіє великою кількістю форм, методів, видів діяльності. Це безперервний процес самореалізації і прогнозування, оновлення у відповідності часу, постійного розвитку та модернізації.

Література:

1. Авдеева С. В. Виховна система школи творчого зростання особистості / С. В. Авдеева // Виховна робота в школі. – 2012. – №8. – С. 20-34. – (Видавнична група «Основа»).
2. Бех І. Педагогіка успіху: виховні втрати та їх подолання: [на допомогу класному керівникові] / І. Бех // Позакласний час. – 2012. – №4. – С.6-10.
3. Виховання як складова цілісного педагогічного процесу // Завуч (Шк. світ). – 2008. – № 26. – С 7-8.
4. Процько Т. М. Управління виховним процесом у навчальному закладі – запорука ефективності роботи педагога: [досвід роботи ліцею] Обдарована дитина. – 2012. – No 2. – С. 7-15.

Гридіна С. А. *

**ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ
КОМП'ЮТЕРНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА УРОКАХ
ІНОЗЕМНИХ МОВ**

У статті висвітлено актуальність використання мультимедійних комп'ютерних презентацій у процесі викладання іноземної мови.

Сьогодні в умовах величезних змін у соціальному, економічному та політичному житті України постала проблема радикальної перебудови у сфері освіти та виховання, мета якої – формувати здібну, творчу особистість, яка спроможна до самовизначення, до самореалізації та самовдосконалення. Тому навчання в сучасній школі має забезпечувати оптимальні передумови для самореалізації особистості школяра, розкриття всіх закладених у ній природних задатків, її здатності до свободи, відповідальності й творчості. Важливим чинником, що визначає характер змін у системі освіти, є науково-технічний прогрес, який на певному етапі розвитку неможливий без комп'ютерних технологій. Тому вміння користуватися комп'ютерною технікою дозволяє реалізувати методи індивідуалізації та диференціації, сприяє кращому засвоєнню граматичного й лексичного матеріалу із предмета, формуванню соціокультурної компетенції учнів, розвитку мовних і мовленнєвих умінь та навичок. Традиційне навчання спрощує здатність школярів опанувати іноземну мову й перешкоджає їхньому розумінню структури та функції мови, робить учнів пасивними одержувачами знань. Головною метою навчання іноземних мов у школі є надбання учнями вмінь та навичок грамотного використання іноземної мови в реальних життєвих ситуаціях не тільки повсякденного, але й ділового, професійного спілкування. Для подальшої оптимізації та підвищення ефективності навчально-виховного процесу в школі на сьогодні стає актуальним використання мультимедійних комп'ютерних презентацій на уроках іноземної мови. У сучасних науково-педагогічних джерелах акцентується

* © **Гридіна С. А.**